

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2019
(OR. en)

9663/19

JAI 574
COPEX 232
DAPIX 194
ENFOPOL 269
CYBER 179
EUROJUST 105
DATAPROTECT 153
TELECOM 238

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: Προεδρία
Αποδέκτης: Συμβούλιο

αριθ. προηγ. εγγρ.: 8621/19

Θέμα: Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση δεδομένων με σκοπό την καταπολέμηση του εγκλήματος - Έγκριση

1. Με βάση τα πορίσματα της διαδικασίας προβληματισμού που συνοψίζονται στην έκθεση της αυστριακής Προεδρίας η οποία υποβλήθηκε κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2018 και κατόπιν αιτήματος των υπουργών Δικαιοσύνης κατά την εν λόγω σύνοδο για ανάληψη περαιτέρω ενεργειών, η Προεδρία εκπόνησε περίγραμμα των βασικών πολιτικών μηνυμάτων στον τομέα της διατήρησης δεδομένων το οποίο χρησίμευσε ως βάση για την κατάρτιση των σχετικών συμπερασμάτων που παρατίθενται στο Παράρτημα του παρόντος σημειώματος.
2. Το σχέδιο κειμένου του Συμβουλίου συζητήθηκε και οριστικοποιήθηκε σε τεχνικό επίπεδο στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας DAPIX (διατήρηση δεδομένων) στις 8 Μαΐου και εγκρίθηκε από την EMA στις 22 Μαΐου 2019.
3. Οι συζητήσεις κατέδειξαν την ισχυρή πολιτική δέσμευση των αντιπροσωπιών να συνεχίσουν τις προσπάθειες για την εξεύρεση λύσης στις προκλήσεις που θέτει η έλλειψη ενός καθεστώτος διατήρησης των δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ.
4. Βάσει των ανωτέρω, καλείται το Συμβούλιο να εγκρίνει το κείμενο των παρόντων συμπερασμάτων.

**ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ**

Εισαγωγή

1. Τα δεδομένα που προέρχονται από τους φορείς εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και τους παρόχους υπηρεσιών είναι πολύ σημαντικά για την επιβολή του νόμου, τις δικαστικές αρχές και άλλες αρμόδιες αρχές προκειμένου να διερευνηθούν επιτυχώς εγκληματικές δραστηριότητες, όπως η τρομοκρατία ή το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, στην ψηφιακή εποχή.
2. Για να εξασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες που είναι αναγκαίες για τη διενέργεια των ερευνών παρέχονται πράγματι στις αρχές επιβολής του νόμου, τις δικαστικές και άλλες αρμόδιες αρχές, τα δεδομένα που διατηρούν οι πάροχοι τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και οι πάροχοι υπηρεσιών για επιχειρηματικούς σκοπούς ενδέχεται να μην επαρκούν για τους σκοπούς που επιδιώκονται από τις εν λόγω αρχές. Πράγματι, οι επιχειρηματικοί σκοποί δεν αποτελούν εγγύηση διατήρησης των δεδομένων και, σε περίπτωση που διατηρούνται δεδομένα, η περίοδος διατήρησής τους δεν είναι προβλέψιμη.
3. Η καταπολέμηση του εγκλήματος αποτελεί στόχο γενικού συμφέροντος προκειμένου να τηρηθεί η δημόσια ασφάλεια και να διαφυλαχθεί η ασφάλεια των προσώπων ως προϋπόθεση για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο να καθοριστούν αναλογικές, αναγκαίες και διαφανείς υποχρεώσεις διατήρησης δεδομένων για τους φορείς εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιών και τους παρόχους υπηρεσιών ώστε να ικανοποιηθούν οι επιχειρησιακές ανάγκες των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Τα εν λόγω καθεστάτα διατήρησης δεδομένων πρέπει να προβλέπουν επαρκείς εγγυήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται στο Χάρτη, ιδίως σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την απαγόρευση των διακρίσεων και το τεκμήριο αθωότητας.
4. Ως εκ τούτου, οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το «Δικαστήριο») στις υποθέσεις *Digital Rights Ireland*¹ και *Tele 2*², που καθορίζουν τα κριτήρια για τη νόμιμη διατήρηση των δεδομένων και την πρόσβαση σε αυτά, είναι θεμελιώδους σημασίας. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι κρίσεις του Δικαστηρίου στις περιπτώσεις αυτές ισχύουν μόνο για τα δεδομένα κίνησης και θέσης και όχι για τα δεδομένα συνδρομητή³.

¹ C-293/12.

² C-203/15.

³ 14319/18.

5. Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23ης Ιουνίου 2017, υπογραμμίζεται η σημασία της διασφάλισης της διαθεσιμότητας των δεδομένων για την αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης των σοβαρών μορφών εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας⁴. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ύπαρξη διαφορετικών νομικών κανόνων στον τομέα της διατήρησης δεδομένων μπορεί να δημιουργήσει περιορισμούς στη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων αρχών σε διασυνοριακές υποθέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 18ης Οκτωβρίου 2018 ζητείται η λήψη μέτρων ώστε να παρασχεθούν στις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και στην Ευρωπόλ επαρκείς πόροι για να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις που εγείρουν οι τεχνολογικές εξελίξεις και το εξελισσόμενο τοπίο των απειλών κατά της ασφάλειας, μεταξύ άλλων με συγκέντρωση του εξοπλισμού, ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα, διυπηρεσιακή συνεργασία και βελτίωση της πρόσβασης στα δεδομένα⁵.
6. Τον Απρίλιο του 2017, δρομολογήθηκε διαδικασία προβληματισμού σχετικά με τη διατήρηση δεδομένων με σκοπό την καταπολέμηση του εγκλήματος. Τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη στην ανάλυση των απαιτήσεων της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου και στη διερεύνηση των πιθανών επιλογών για τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας των δεδομένων που απαιτούνται με σκοπό την αποτελεσματική καταπολέμηση του εγκλήματος υπό το πρίσμα της εν λόγω νομολογίας, η οποία εξελίσσεται στη βάση των νέων υποθέσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο μετά την απόφαση *Tele 2*. Στο πλαίσιο της διαδικασίας προβληματισμού υπήρξε σημαντική πρόοδος που περιλαμβάνει τα ακόλουθα:
- Το Συμβούλιο έλαβε υπό σημείωση την επιτευχθείσα πρόοδο το Δεκέμβριο του 2017⁶.
 - Τη συλλογή πληροφοριών από τα κράτη μέλη σχετικά με τη χρήση των διατηρούμενων δεδομένων στις ποινικές έρευνες⁷.
 - Τα αποτελέσματα των εργαστηρίων διατήρησης δεδομένων σε επίπεδο εμπειρογνομόνων που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρωπόλ⁸.
7. Το Συμβούλιο, κατά τη σύνοδό του στις 6 και 7 Δεκεμβρίου 2018, σημείωσε την πρόοδο της εν λόγω διαδικασίας προβληματισμού καθώς και ορισμένες βασικές κατευθύνσεις για την ανάληψη περαιτέρω εργασιών⁹. Στην επακόλουθη ανταλλαγή απόψεων, αρκετοί υπουργοί κάλεσαν την Επιτροπή να εκπονήσει ολοκληρωμένη μελέτη σχετικά με τις πιθανές λύσεις για τη διατήρηση δεδομένων, συμπεριλαμβανομένης μιας νομοθετικής πρωτοβουλίας, λαμβανομένης υπόψη της εξέλιξης της εθνικής και της ενωσιακής νομολογίας.

⁴ EUCO 8/17.

⁵ EUCO 13/18.

⁶ 14480/1/17 REV 1.

⁷ WK 5296/2017 REV 1.

⁸ WK 5900 2018 INIT.

⁹ 14319/18.

8. Συνεπώς, η σχετική νομολογία σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο πρέπει να παρακολουθείται εκ του σύνεγγυς, ιδίως σε ό,τι αφορά τα πλέον πρόσφατα αιτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο για την έκδοση προδικαστικής απόφασης, όπως από το Δικαστήριο εξουσιών διερεύνησης του Ηνωμένου Βασιλείου¹⁰, το Συνταγματικό Δικαστήριο του Βελγίου¹¹, το Συμβούλιο Επικρατείας της Γαλλίας¹² και το Ανώτατο Δικαστήριο της Εσθονίας¹³.
9. Η έκθεση της ειδικής επιτροπής για την τρομοκρατία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επισημαίνει ότι η αναγκαιότητα ενός κατάλληλου καθεστώτος διατήρησης των δεδομένων τέθηκε επανειλημμένα κατά τη διάρκεια των εργασιών της επιτροπής. Οι εισηγητές εκτιμούν ότι είναι αναγκαίο να προβλεφθεί ένα καθεστώς της ΕΕ για τη διατήρηση δεδομένων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου, λαμβανομένων παράλληλα υπόψη των αναγκών των αρμόδιων αρχών και των ιδιαιτεροτήτων του τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

¹⁰ C-623/17. Το αίτημα για την έκδοση προδικαστικής απόφασης αφορά το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης σε σχέση με τα μέτρα που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο για την προστασία της εθνικής ασφάλειας.

¹¹ C-520/18. Το αίτημα για την έκδοση προδικαστικής απόφασης από το βελγικό Συνταγματικό Δικαστήριο αφορά το κατά πόσο θα δικαιολογείτο ένα γενικό καθεστώς διατήρησης δεδομένων σε περίπτωση (i) ευρύτερου σκοπού απ' ό,τι η καταπολέμηση σοβαρών εγκλημάτων (όπως η καταπολέμηση άλλων μορφών εγκληματικότητας ή η εγγύηση της εθνικής ασφάλειας και της άμυνας του εδάφους ή ii) εκπλήρωσης των θετικών υποχρεώσεων που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 8 του Χάρτη (απαγόρευση των βασανιστηρίων και προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα).

¹² C-511/18. Ένα από τα αιτήματα για την έκδοση προδικαστικής απόφασης του γαλλικού Συμβουλίου Επικρατείας (*Conseil d'Etat*) αφορά το νομικό πλαίσιο για τη διατήρηση δεδομένων για ποινικές έρευνες, για το οποίο το *Conseil d'Etat* θέτει παρόμοιο ζήτημα με το βελγικό συνταγματικό δικαστήριο και, συγκεκριμένα, κατά πόσο μια γενική διατήρηση δεδομένων μπορεί να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα του δικαιώματος στην ασφάλεια. Η υπόθεση C-512/18 αφορά το νομικό πλαίσιο της διατήρησης δεδομένων για τις υπηρεσίες πληροφοριών. Όπως και στην υπόθεση του Ηνωμένου Βασιλείου (C-623/17), το *Conseil d'Etat* ζητεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποφανθεί εάν το καθεστώς διατήρησης των δεδομένων δικαιολογείται δεδομένης της υφιστάμενης τρομοκρατικής απειλής.

¹³ C-746/18 σχετικά με την πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα.

10. Θα πρέπει να υπενθυμιστεί ότι οι κανόνες της ισχύουσας οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες¹⁴, το αναθεωρημένο νομοθετικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως ο γενικός κανονισμός για την προστασία των δεδομένων¹⁵ και η οδηγία για την επιβολή του νόμου¹⁶ καθώς και οι εν εξελίξει διαπραγματεύσεις σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για ένα νέο κανονισμό για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες¹⁷ έχουν ιδιαίτερη σημασία για τους σκοπούς της διατήρησης των δεδομένων.

Διαπιστώσεις του Συμβουλίου

1. Η διατήρηση δεδομένων αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο για την επιβολή του νόμου, τις δικαστικές και άλλες αρμόδιες αρχές με σκοπό την αποτελεσματική διερεύνηση σοβαρών εγκλημάτων, όπως αυτά ορίζονται από την εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας ή του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο.
2. Η χρήση μέτρων διατήρησης δεδομένων και παρόμοιων μέτρων έρευνας θα πρέπει να διέπεται από την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται στο Χάρτη και τις αρχές του οριοθετημένου σκοπού, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.
3. Οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού κανονισμού για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, θα πρέπει να διατηρήσουν τη νομική δυνατότητα για πρόβλεψη καθεστώτων διατήρησης δεδομένων σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο, τα οποία θα λαμβάνουν υπόψη τις μελλοντικές εξελίξεις και θα συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις που ορίζονται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

¹⁴ Οδηγία 2002/58/ΕΚ, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2009/136/ΕΚ της 25ης Νοεμβρίου 2009.

¹⁵ ΕΕ L 119, 4.5.2016, σ. 1.

¹⁶ ΕΕ L 119, 27.04.2016, σ. 89.

¹⁷ 2017/0003(COD).

Συμπεράσματα

1. Οι εργασίες θα πρέπει να συνεχιστούν στο πλαίσιο της ομάδας των Φίλων της Προεδρίας - DAPIX ως προς το σκέλος της διατήρησης των δεδομένων.
2. Η Επιτροπή:
 - καλείται να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για τη συγκέντρωση πληροφοριών ως προς τις ανάγκες των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών που επιθυμούν να έχουν στη διάθεσή τους τα δεδομένα που είναι απολύτως αναγκαία για την αποτελεσματική καταπολέμηση του εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας·
 - καλείται, σε αρχικό στάδιο, να πραγματοποιήσει μια σειρά στοχευμένων διαβουλεύσεων με τους αρμόδιους ενδιαφερόμενους φορείς, ώστε να συμπληρωθεί το έργο που επιτελείται στο πλαίσιο της ομάδας των Φίλων της Προεδρίας - DAPIX και να ενημερώνει τακτικά την ομάδα σχετικά με τα πορίσματά της από τις εν λόγω διαβουλεύσεις·
 - καλείται στη συνέχεια να εκπονήσει ολοκληρωμένη μελέτη σύμφωνα με το άρθρο 241 της ΣΛΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις διαβουλεύσεις αυτές, σχετικά με πιθανές λύσεις για τη διατήρηση δεδομένων καθώς επίσης και για τη δυνατότητα ανάληψης μιας μελλοντικής νομοθετικής πρωτοβουλίας. Εκτός από το αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων, η εν λόγω μελέτη θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη:
 - την εξελισσόμενη νομολογία του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων σχετικά με τη διατήρηση δεδομένων· και
 - τα αποτελέσματα της κοινής διαδικασίας προβληματισμού στο πλαίσιο του Συμβουλίου¹⁸.

¹⁸ Όπως αναφέρεται ειδικότερα στα σημειώματα της Προεδρίας 14480/1/17 REV 1 και 14319/18.

- καλείται να αξιολογήσει περαιτέρω στη μελέτη, μεταξύ άλλων, τις έννοιες της γενικής, της στοχευμένης και της περιορισμένης διατήρησης δεδομένων (πρώτο επίπεδο επέμβασης) και την έννοια της στοχευμένης πρόσβασης σε διατηρούμενα δεδομένα (δεύτερο επίπεδο επέμβασης), καθώς και να διερευνήσει σε ποιο βαθμό το σωρευτικό αποτέλεσμα των ισχυρών διασφαλίσεων και των πιθανών περιορισμών και στα δύο επίπεδα των επεμβάσεων θα μπορούσε να συμβάλει στο μετριασμό του συνολικού αντίκτυπου της διατήρησης των δεδομένων αυτών έναντι της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του Χάρτη, εξασφαλίζοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα των ερευνών, ιδίως όταν διασφαλίζεται ότι η πρόσβαση παρέχεται αποκλειστικά σε συγκεκριμένα δεδομένα τα οποία είναι αναγκαία για μια συγκεκριμένη έρευνα·
- καλείται να υποβάλει έκθεση για την πορεία των εργασιών της σχετικά με τη διατήρηση δεδομένων έως το τέλος του 2019.
